

ren en zich in tijds uit de voeten konden maken, terwijl de kinderen uit hun slaap gewekt werden en van angst de dekens over het hoofd trokken, want men maakte ze bang voor de nachtwakers gelijk voor "peere-baboe" !

Die tijd is lang voorbij en het staat ons nochtans alles nog zo levendig voor de ogen !

H. KEURVELS

LOUIS VAN HOUTTE

De naam Louis Van Houtte zegt niet zo veel meer aan veel Gentenaars; toch is hij de man, die wijd en zijd de roem van de Gentse bloemisterijen heeft verspreid.

Louis Van Houtte werd geboren op 29 juni 1810 te Ieperen als zoon van een aannemer. Hij verloor nog jong zijn vader. Op vijftienjarige leeftijd zond zijn moeder hem naar Parijs, waar hij studeerde aan het Institut supérieur de Commerce, werkte daarna wat in Frankrijk en was in 1830 terug in ons land. Te Brussel nam hij deel aan de Belgische omwenteling en werd bediende bij het Voorlopig Bewind. Van nu af betuigt Van Houtte een warme belangstelling voor planten en in 1833 sticht hij het tijdschrift L'Horticulteur Belge. Hij wordt belast met een zending naar Zuid-Amerika voor het verzamelen van planten en zaden en vertrekt te Antwerpen op 5 januari 1834. De reis duurt twee jaar en begin 1836 is hij in België terug. Het is practisch onmogelijk ons de omstandigheden van zo'n tocht in 1834 voor te stellen. L. Van Houtte brengt ons het verhaal van die reis in La Flore des Serres deel 3 en 4. Op die reis heeft hij honderden planten en zaden verzameld, die opgezonden worden naar de Botanische tuin te Brussel. Terug in ons land wordt Van Houtte directeur van de Botanische Tuin te Brussel. Hij wil echter op eigen vleugels vliegen; hij komt in contact met de bloemist Alex. Verschaffelt en in 1839 richt hij samen met Papeleu een bloemisterij op te Gentbrugge. In 1845 eindigt de samenwerking met Papeleu, die te Wetteren een boomkwekerij opricht. In januari 1845 verschijnt het eerste nummer van "La Flore des Serres et des Jardins de l'Europe". Het tijdschrift wordt uitgegeven in drie talen, een jaarabonnement kost veertig frank. Spoedig telt het tijdschrift duizend abonnementen. Elke maandelijke aflevering telde acht gekleurde platen;

in totaal verschenen 23 delen elk van 366 bladzijden. Van Houtte richtte een lithografie op verbonden aan de bloemisterij. "D'un autre côté, mais à la suite de ces ateliers et dans une salle de 41 mètres de long sur 5 de large, deux imprimeurs-lithographes, plus d'une centaine de jeunes garçons coloristes, organisés pour ainsi dire en enseignement mutuel, sous la direction de Mr. L. Stroobant, sont occupés, dans le plus profond silence, au colorage de la Flore." J. Machiels zegt ervan "De kwaliteit van de tekening, de lithografie, de kleur en de afwerking zijn uitstekend. Het tijdschrift heeft de roem voor de Belgische lithografen verworven". (1)

In 1849 wordt door Van Houtte met de steun van minister Ch. Rogier, die hij kende van de Belgische omwenteling het Institut Royal d'Horticulture opgericht. Het eerste jaar worden 24 leerlingen aanvaard. De school zal honderden leerlingen vormen, waaronder Hubert Van Hulle, Fr. Burvenich; Ed. Pynaert, die in binnen- en buitenland belangrijke posten zullen bekleden en de roem van de Gentse tuinbouw zullen verspreiden.

LOUIS VAN HOUTTE.

Het bedrijf nam meer en meer uitbreiding; uiteindelijk zal de bloemisterij een oppervlakte beslaan van dertig ha. en tachtig grote serres tellen. Van Houtte belast reizigers met het opzoeken van planten: A. Papeley trekt naar de Maleise archipel en naar Guatemala, Warscewicz naar Venezuela en naar Honduras, H. Kegel naar Guyana, W. Ackerman naar Angola. Van Houtte won honderden medailles op tentoonstellingen in binnen- en buitenland. Hij was in correspondentie met talrijke geleerden in vele landen.

De bloemenkwekerij was vermaard door het scheppen van een massa hybriden en variëteiten. Voornamelijk voor de gladiolen, waaronder de *gladiolus gandavensis*, voor de azalea's, de rododendrons, de begonia's en de amaryllis was de bloemisterij beroemd. Ook bolplanten zoals de hyacint, de narcis, de crocus en de tulp werden gekweekt. In 1850 was de bloemisterij Van Houtte de eerste op het vasteland, waar de prachtige *Victoria Regia* tot bloei kwam; hiervoor was een grote warmwaterserre gebouwd. De catalogus van de firma werd dikker en dikker en vermeldde duizenden planten. De bloemenkwekerij genoot de belangstelling van honderden bewonderaars en werd onder meer bezocht door koning Leopold, door de koning van Portugal, de keizer van Brazilië, de koning van Nederland en van Wurtenburg.

L. Van Houtte was ook nog gedurende 22 jaar burgemeester van Gentbrugge; onder zijn bestuur werden twee scholen, het gemeentehuis en de nieuwe kerk gebouwd en talrijke wegen aangelegd of verbeterd.

In 1871 werd de "staats Hovingbouwschool" overgebracht naar de Kruidhof van de hogeschool (de huidige Baudelotuin) onder het bestuur van prof. J. Kickx.

Van Houtte stierf plots op 9 mei 1876. Onmiddellijk werd een comité gevormd om een monument op te richten. Het beeld, werk van de kunstenaar Paul de Vigne, stelt de tuinbouw voor, die het borstbeeld van Van Houtte kroont. Het monument werd ingehuldigd op 17 augustus 1879. In juni 1910 werd door het gemeentebestuur van

Gentbrugge een groot feest ingericht ter herdenking van de geboorte van L. Van Houtte. Ter herinnering werd een herdenkingsplaat, werk van Geo Verbanck en Valentin Vaerwijck, op het monument aangebracht.

In 1889 werd de Société Anonyme Horticole Louis Van Houtte, gevestigd oude Brusselsesteenweg, opgericht. Later werd de bloemenkwekerij overgebracht naar De Pinte. De gronden werden later aangekocht door het stadsbestuur van Gent en worden thans gebruikt door de dienst der plantsoenen.

M. VANBERGHEN

NOOT

(1) Gent. Duizend Jaar Kunst en Cultuur. Deel II blz. 109.

DE OUD-WAPENBROEDERS VAN HET KEIZERRIJK

In zijn werk "Notes et Souvenirs" verstrekt Pr. Claeys interessante gegevens over Gentenaars, die dienden in het Frans leger tijdens de republiek, het consulaat en het keizerrijk (1793-1815).

Clump ging bij het leger in 1789 als gewoon soldaat van het 24° infanterieregiment. Hij nam deel aan al de veldtochten tot 1814 en werd kapitein-adjutant-majoor. Daarna nam hij dienst in het leger van het Verenigd Koninkrijk (1814-1830) en ten slotte in het Belgisch leger, waar hij bevorderd werd tot generaal-majoor. Koning Leopold I beschouwde hem als een persoonlijke vriend, omdat Clump, die het garnizoen te Oostende beval, de eerste hogere officier was waarmee Leopold I in contact kwam bij zijn aankomst in België (De Panne).

Ook L. Van de Poele kan vermeld worden, die diende in het 6° regiment huzaren vanaf 1803. Krijgsgevangen genomen in 1812 verbleef hij drie jaar als krijgsgevangene in Rusland. In 1830 werd Van de Poele benoemd tot commandant van de brandweer te Gent.

Constant de Kerchove de Denterghem werd vrijwilliger bij het regiment jagers te paard in 1810. Hij verliet het leger in 1814 met de graad van adjudant-majoor. Later werd hij voorzitter van de Oud-Wapenbroeders van het keizerrijk. De lezers weten, dat Const. de Kerchove burgemeester van Gent was van 1842 tot 1854.

Marie Schellinck mag natuurlijk niet vergeten worden. Met haar echt-

genoot De Jaegher nam ze dienst in het leger in 1792 en nam deel aan de veldtochten in Nederland, Italië, Pruisen, Rusland, Oostenrijk en Polen. De Keizer bevorderde haar tot onder-luitenant op het slagveld. Ze werd verschillende malen gekwetst en ontving het erelegioen in 1808. Tijdens het bezoek van Napoleon aan Gent in 1810 schonk de keizerin Marie-Louise aan mevrouw De Jaegher-Schellinck een zijden kleed, een broche en een paar oorringen. Ze ontving jaarlijks een pensioen van 700 F. Marie Schellinck bezocht nu en dan de schouwburg in haar zijden kleed versierd met het kruis van het erelegioen. Ze stierf in 1840 en was toen 83 jaar.

Haar dochter Jeanne De Jaegher kreeg een huwelijksgeschenk als "rosière". De krant "Journal du Département de l'Escaut" van 27 november 1812 schreef het volgende : "L'administration vient de faire choix d'une rosière, qui sera dotée le jour anniversaire du couronnement de l'empereur : ce sera Mademoiselle De Jaegher-Schellinck. L'époux qu'elle s'est choisie est un jeune et brave militaire couvert d'honorables cicatrices et récemment réformé. Il se nomme Pierre Paul Van Steenbrugghe." Het huwelijksgeschenk bedroeg 600 F betaald door het stadsbestuur.

De leden van de maatschappij van oud-wapenbroeders van het keizerrijk noemden zich Napoleonisten. Ze hadden voor leuze "Soldats, vous avez rempli mon attente". Bij de stichting telde de vereniging 300 leden. De vergaderingen werden gehouden in "Café Flora" in de Holstraat, later in St. Jacobs, Kleine Botermarkt, in "Rotterdam" op de Koornmarkt, in "Artevelde" op de Vrijdagmarkt en in "De Papegaai" in de Kammerstraat. Stilaan zal het aantal leden verminderen. In 1852 waren er nog 150 leden, in 1862 54 leden en in 1872 19 leden. In 1874 bleven er nog twaalf leden; de vereniging werd opgeheven in 1874. Op het kerkhof van Sint-Amandsberg (het campo santo) staat een monument als herinnering aan de Napoleonisten. Uit een brief, die ik op 29 juni 1973 van de generaal op rust Codechèvre ontving, blijkt, dat het erelegioen oorspronkelijk een militair eretecken was. De promoties in het erelegioen van burgers waren zeldzaam. Onder de titularissen vond ik inwoners van Gent, Sint-Niklaas, Oostende, Brugge, Hulst, Cadzand, Groede. Het zijn meestal burgermeesters en bevorderd om de openbare functie, die ze bekleedden en vermoedelijk "wat collaborateur".

E.T.

DE EERSTE ELECTRISCHE HORLOGES TE GENT

Einde 1851, toen schepen N. De Pauw naar het stadhuis ging, bleef hij verwonderd staan voor het uitstalraam van horlogemaker Charles Nolet in de Mageleinstraat : op het raam was een uurwerk met wijzerplaat en wijzers bevestigd, dat leek te werken zonder een mechanisme. De schepen ging de winkel binnen en vroeg aan Nolet om uitleg. De zaak was eenvoudig : het uurwerk was met een elektrische draad verbonden aan een moederklok. Na een gesprek in het college ontving Nolet de toelating een elektrisch uurwerk te plaatsen aan de lantaarn rechtover zijn woning, namelijk op de hoek van de Mageleinstraat en de Bennesteeg. Begin 1852 was het uurwerk geplaatst. Begrijpelijk lokte het mechanisch uurwerk een massa nieuwsgierigen. Op 7 januari 1853 nam Nolet een brevet op zijn uitvinding. Op 19 maart 1853 gaf de gemeenteraad aan Nolet de opdracht honderd elektrische uurwerken te plaatsen : in 1853 moesten vijftig horloges worden geplaatst. Als ze voldoening gaven zouden in 1854 nog eens vijftig uurwerken geplaatst worden. De prijs bedroeg zeventig frank per uurwerk aan een lantaarn en tachtig frank voor de overige. Het toestel, dat de uurwerken deed werken, werd geplaatst in het belfort. Tijdens de gemeenteraad van 6 december 1854 werd besloten als dank aan Nolet een gouden medaille te overhandigen. Dit gebeurde dan op 16 maart 1855. Op de medaille werd de volgende tekst graveeerd :

Aen stadshorlogiemaker, Karel Nolet, die de electriciteit de eerste in 't groot heeft toegepast op de uerwijzers in stadlanteernen gesteld. Bij besluit des raeds der stad Gent van VI decm. MDCCCLIV.
Fides et amor.

Na deze geslaagde proef ontving Nolet de opdracht openbare uurwerken te plaatsen te Brussel en te Marseille.

In 1854 richtte Nolet in de Schouwvagersstraat een ijergieterij en een atelier voor metalen constructies op. In 1856 nam hij zijn ontslag als stadsuurwerkmaker en werd opgevolgd door Ch. van Lancker. In 1871 verhuisde Nolet zijn gieterij en zijn werkplaats naar de Keizerpoort (het huidige Keizerpark). Later werd dit de werkplaats L. de Nobele-Nolet, die zeker nog gekend is door enkele leden van G.T. Ook het maken van het uurwerk op het Belfort werd aan Nolet toevertrouwd. Nolet stierf te Gent op 6 september 1887 in de leeftijd van 69 jaar.

Nolet had natuurlijk een aantal nabootsers en namakers. Zo werd in

1856 op de Pont Neuf te Parijs door de Parijse uurwerkmaker Louis Bréguet een electricch uurwerk geplaatst en in Frankrijk werd hij als de uitvinder beschouwd. Het stadsbestuur van Gent verhaastte zich mede te delen, dat de ware uitvinder de Gentenaar Nolet was.

M. VAN GENT

BRONNEN

Naast de Gazette van Gent en de Verslagen van de gemeenteraad ook het artikel van Prosper Claeys : Nolet et les premières horloges électriques in "Notes et Souvenirs" deel III.

HET TOREKEN

Het Toreken, gelegen op de Vrijdagmarkt, diende nooit als vergaderplaats van de Collatieraad (= soort gemeenteraad) zoals lang werd verondersteld. Het gebouw werd echter wel Collatiezolder genoemd. Het Toreken was oorspronkelijk het lokaal van de nering van de huidvetters. Het was in het begin een houten gebouw, dat later door het huidige gebouw werd vervangen. Volgens de stadrekeningen gebeurde dit omstreeks 1451. De toren werd opgetrokken in 1483. De eerste en de tweede verdieping bestonden slechts uit een grote zaal. In het midden van de 16° eeuw werd het uitspringend deel langs de Vrijdagmarkt bijgebouwd. Na de gebeurtenissen van 1539 werd het Toreken, zoals de andere goederen van de neringen verkocht. Het gebouw werd verdeeld in drie woningen.

In 1814 liet de eigenaar de spits van het torentje afbreken en vervangen door een dak in kegelvorm en met leien bedekt.

De opening van de lijnwaadmarkt werd vroeger aangekondigd door een klok, die in het torentje hing. Deze klok werd in 1884 in het Oudheidkundig museum ondergebracht. De stukken lijnwaad, die door de keurders werden afgekeurd wegens bedrog, werden aangeslagen en opgehangen aan een ijzeren balustrade aan het torentje.

De stad kocht het Toreken op 8 maart 1882 voor 56 500 F. Op 30 april 1883 besloot de gemeenteraad het Toreken te herstellen in zijn vroegere toestand en het te gebruiken voor een stadsdienst. Dit gebeurde echter niet. De begroting van 1883 leert ons, dat het Toreken werd verhuurd : een deel aan de bakker Helskens aan 830 F. per jaar en een deel aan de herbergier Magerman voor 400 F. De naam van de herberg was "In de Klok" wat ons niet verbaast.

10 october 1906.

Pr. CLAEYS

NOOT

Vertaling van de steekkaart uit de Inventaire Archéologique de Gand. Sedert jaren is thans het Toreken verborgen door een houten afsluiting vol schreeuwende reclames. We kennen de lange en moeilijke weg van dossiers in verband met het herstellen van historische gebouwen, maar wie zal durven loochenen, dat de uitvoering van deze herstelling buitengewoon lang op zich laat wachten.

DE GEBOEIDE PROMETHEUS ONDER DE KLAUWEN VAN DE GIER

